

пропонують прискорену експертизу патентних заявок у сфері зелених технологій. Збалансована система буде поєднувати широкі кваліфікаційні вимоги до предмету (щоб включити якомога більше корисних зелених технологій) з розумними обмеженнями процесу (щоб робоче навантаження експертів залишалось на керованому рівні) і, таким чином, забезпечувала б досить високу швидкість експертизи.

З огляду на успішний міжнародний досвід із застосування програм прискореної експертизи патентних заявок у сфері зелених технологій, вбачається необхідним впровадження прискореної експертизи на національному рівні.

Література:

1. Dechezleprêtre, Antoine, 2013. Fast-tracking Green Patent Applications: An Empirical Analysis, ICTSD Programme on Innovation, Technology and Intellectual Property; Issue Paper No. 37, International Centre for Trade and Sustainable Development, Geneva, Switzerland. URL: <https://www.files.ethz.ch/isn/161230/fast-tracking-green-patent-applications-an-empirical-analysis.pdf>.

2. Lane, Eric, 2012. Building the global green patent highway: a proposal for international harmonization of green technology fast track programs. Berkeley Technology Law. URL: *Berkeley Technology Law Journal, Vol. 27, No. 3, 2012.*

3. Fast-tracking green patent applications. WIPO Magazine 3/2013. URL: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2013/03/article_0002.html#table.

МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ ВІДКРИТИХ ІННОВАЦІЙ: ПРАВОВІ ЗАСАДИ

Ярмолюк А. А.

*аспірантка кафедри інтелектуальної власності та інформаційного права
Інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Сьогодні чітко вбачається необхідність переходу суб'єктів інноваційної діяльності в Україні до концепції відкритих інновацій. Вона спричинена тим, що через відсутність достатніх знань і обладнання запатентовані розробки не завжди використовуються повною мірою. Також в сфері інноваційної діяльності спостерігається

швидке зростання кількості нових розробок та активне поширення знань між усіма основними стейкхолдерами.

«Горизонтальна» співпраця з подібними інноваційними підприємствами є одним із важливих елементів відкритих інновацій, але це також включає «вертикальну» співпрацю з клієнтами, постачальниками, університетами, науково-дослідними інститутами та іншими суб'єктами інноваційної діяльності [5].

Основними суб'єктами в середовищі відкритих інновацій, що здійснюють взаємодію, є: підприємства, організації, приватні підприємці, фізичні особи, що створюють та реалізують інновації, здійснюють науково-дослідну та дослідно-конструкторську діяльність; органи державної влади та місцевого самоврядування, які здійснюють регулювання інноваційної діяльності; спеціальні органи інноваційної інфраструктури, задіяні в інноваційних процесах (бізнес-інкубатори, технопарки, технополіси, венчурні фонди тощо); громадські організації та їх об'єднання, професійні саморегулювальні організації, що захищають інтереси учасників інноваційних процесів; замовники інноваційної продукції; власники прав на об'єкти права інтелектуальної власності, що використовуються в процесі інноваційної діяльності; інвестори [3, с. 55].

Отже, все частіше до інноваційних партнерів відносяться як масштабні компанії, так і стартапи, споживачі та неприбуткові організації. Водночас партнери можуть походити як із суміжних, так й із неспоріднених секторів, що є властивим для технологічних інновацій, які залежать від експертних знань.

Однак, оскільки ринок відкритих інновацій доступний для всіх суб'єктів інноваційної діяльності, виникає загроза перехоплення інноваційної ідеї і незахищеності прав інтелектуальної власності [1].

Так, модель відкритих інновацій накладає на суб'єктів інноваційної діяльності зобов'язання повної відкритості щодо відкриття технічних характеристик і властивостей технологічних продуктів.

Тому забезпечення надійної правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності в межах концепції відкритих інновацій здійснюється шляхом укладення договорів.

Відповідно до моделі відкритих інновацій суб'єкти інноваційної діяльності надають у використання власні права інтелектуальної власності, а також отримують за винагороду права інтелектуальної власності інших суб'єктів інноваційної діяльності.

Серед партнерів укладаються угоди про співпрацю, в яких необхідно вирішити питання щодо розподілу прав інтелектуальної власності з урахуванням прав на використання та ліцензування.

На прикладі бразильського авіабудівного конгломерату Embraer можна побачити, що до 2007 року стратегія інтелектуальної власності

цього одного з лідерів світового ринку пасажирських літаків була побудована навколо комерційної таємниці та ноу-хау. Після цього, відповідно до швидкого глобального розширення операцій компанії, зростаючого асортименту товарів та послуг, необхідності захищати інноваційні технології на світових ринках Embraer стала активним користувачем патентної системи. Сьогодні компанія має патенти у різних країнах, багато з яких були подані через Договір ВОІВ про патентну кооперацію (РСТ) та регулярно перехресно ліцензує ці активи з партнерами з метою доповнити технічний досвід [4].

Необхідно розглянути проблему сприяння концепції відкритих інновацій патентуванню, оскільки в науковій літературі з питань права інтелектуальної власності часто заперечується така позиція. Отже, основною ознакою моделі відкритих інновацій є збільшення прибутку суб'єкта інноваційної діяльності за рахунок обміну інноваційними розробками з іншими партнерами. Водночас суб'єкт інноваційної діяльності отримує більшу частку прибутку, видаючи ліцензії на власні запатентовані розробки. Якщо розробки не запатентовані, то відбуватимуться порушення у сфері права інтелектуальної власності. Тому, щоб отримати максимальний прибуток від інноваційних розробок їх необхідно запатентувати, видавати ліцензії на їх використання та використовувати для задоволення потреб споживачів. Можна дійти висновку, що у такий спосіб концепція відкритих інновацій сприяє патентуванню.

Також в межах моделі відкритих інновацій є властивими пули патентів шляхом перехресного ліцензування з метою прискорення розробки інноваційних продуктів і (або) продукції чи послуг.

Отже, концепція відкритих інновацій передбачає в собі процеси, за яких суб'єкт інноваційної діяльності виходить за межі власного R&D-підрозділу й використовує зовнішні креативні ідеї для створення власних інноваційних продуктів і (або) продукції чи послуг. А також коли суб'єкт інноваційної діяльності надає доступ до власного інтелектуального пулу іншим партнерам [2], видаючи, зокрема, ліцензії на використання об'єкта права інтелектуальної власності.

Послання перспективних зовнішніх інновацій доповнених внутрішніми розробками дозволяє подолати ризик втрати інноваційних ідей, а також уникнути дублювання вже створених інноваційних розробок. Тому вбачається необхідним впровадження моделі відкритих інновацій в Україні з обов'язковим дотриманням усіма партнерами прав інтелектуальної власності на договірній основі, оскільки вона передбачає активну взаємодію суб'єкта інноваційної діяльності з зовнішнім середовищем в процесі інноваційної діяльності з метою обміну технологіями, знаннями та компетенціями.

Література:

1. Литюга Ю. В. Відкриті інновації як інструмент ризик-менеджменту. Ефективна економіка. 2013. № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2010>.
2. Неосяжність інновації: інтерв'ю з Генрі Чесбро. 2012. 22 листоп. URL: <http://www.management.com.ua/interview/int316.html>.
3. Паневник Т. М., Болгарова Н. К. Формування інноваційних систем як середовища відкритих інновацій. Бізнес Інформ. 2020. № 8. С. 53–59.
4. Embraer: Brazil's pioneering aviation giant. By Catherine Jewell, Communications Division, WIPO. URL: https://www.wipo.int/export/sites/www/pct/en/news/extracts/2017/wipo_magazine_12_2017_Brazil_pioneering_aviation_giant.pdf.
5. World Intellectual Property Report 2011. The Changing Face of Innovation. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_944_2011-intro1.pdf.